

fideli aliquo ubi alias se quisque scripturis et exemplis
iuuare potest. ne scripture vilescant et ut fides crescat
et ut studiosi sumus ad reuoluendas scripturas dicen-
te christo. **R**erutamini scripturas quia vos putatis in
ipsis vitam eternam habere. iobis. v. Illegit in vita spatium de
quodam sancto qui habuit gratiam miraculorum. sed nullo
pactu voluit uti ea. Quodam tempore fideles ex deuotio-
ne venientes ad eum petierunt benedictiones ab eo. **I**n-
ter quos quidam puerum defunctum apportauit. quem una
cum ceteris uiuentibus posuit ad pedes semis nescientis
eum esse mortuum. Postquam senex benedixit et orauit. sur-
rexerunt uiuentes remanente puero mortuo iacere in
terra. putauit senex quod uiueret et benedictionem adhuc
peteret. dixit ad eum. Surge fili. Statim. mortuus sur-
rexit. et cucurrit ad patrem suum. Ad postquam senex com-
perit. commotus dixit patri. quod nulli hoc reuelaret. quia
nullo modo eum resuscitasset si sciisset eum mortuum
fuisse. **¶** Sequitur de octauo scilicet de suffragiis
quibus animabus exutis potest subueniri per uiuentes.

Ex quo ille anime in statu illo sunt in quo opera pe-
nitentialia exercere non valent scilicet ieiuniis oroni-
bus elemosinis et altaris sacramento intendere. porta-
uerunt autem secum purganda scilicet lignum fenum
aut stipulam. id est. venialia tardius aut citius purgan-
da. prouidit eis deus de aliquo remedio in ecclesia mi-
litate. ex quo in fide et dilectione discesserunt. Per do-
ctores itaque quattuor genera suffragiorum solent di-
stingui. scilicet primo immolatio victimae salutaris in
sacramento altaris. secundo elemosinarum distributio
tertio orationum instantia. quarto ieiuniorum mace-
ratio. Ad que quattuor omnia alia habent reduci scilicet
pigrinatio. ecclesiarum visitatio. pauperum susceptio. diuini
cultus augmentatio. Et secundum istum ordinem etiam efficacia

et dignitas eorum solet ordinari. ita quod multum pre aliis
valet oblatio sacrificii salutaris. ut testatur gregorius. iiii
dialogorum de monacho qui tres aureos de arte medi-
cine acquisitos in ultima sua egritudine fratri suo nomine
copiosus reuelavit et penituit. quos frater suus sancto
gregorio presentavit. qui cum eo ipsos sepeliri iussit. non
in cimiterio fratrum sed in sterquilinio ad aliorum fra-
trum terrores. **P**ost triginta dies gregorius dixit ad fra-
trem copiosum. **V**ade. et per triginta dies sine interrupti-
one sacrificium altaris pro eo offerre stude. **Q**uibus per-
actis. frater ille defunctus copioso per visionem apparuit
et requisivit quomodo se modo haberet respondit. **N**unc
usque male. sed modo bene sum. quia hodie commutationem
reperi. **E**t ista dies tricesima fuit quam frater eius pro ani-
ma eius celebravit. **E**t sic cognitum erat quod defunctus per
salutarem hostiam supplicium evasit. **N**ec forte illa dilatio
dierum fuit necessitatis. quia credo quod si una die fuissent
triginta misse celebrate pro anima eius ipsa fuisset libera-
ta. **E**t inde in ecclesia mos inolevit quod tricenaria pro mor-
tuis solent per amicos procurari. **I**deo videtur omnino
expedire animabus defunctorum. ut quotocius testamenta resti-
tutiones misse elemosine et orationes persoluantur pro ce-
leziori erptione a penis. quia quanto citius tanto me-
lius. **U**nde in quarto libro sententiarum querunt doctores
an defunctus sentiat damnum ex dilatione testamentorum
aut elemosinarum per ipsum constitutarum. **E**t responsum stat
in hoc. **Q**uantum ad premium essentiale quod in caritate
consistit nullum sentiunt damnum anime defunctorum. sed quo
ad premium accidentale scilicet quo ad celeziorem liberationem
magnum sentiunt damnum scilicet penarum quibus affliguntur
ante solutionem. **N**am si totum mundum in possessione anime
in supplicio existentes haberent. promptissime darent
pauperibus ut unam solam horam de penis se redimere

valerent et creatores suū videre possent. **E**t ideo pena
eorū grāuissima est ut dictū est scz tā propt̄ dilationē glo
rie q̄ propt̄ sensationē pene q̄ acerbissime agit ī aīam se
patā. **I**bidē ponit grego. multas alias visiones. ī q̄b2
probat q̄ aīe defunctorū iuuā p̄ imolatōez sacrifici sa
lutaris. **E**t dīc q̄ ista victima oblata illis prodest qui
hic uiuēdo obtinuerūt ut eos etiā p2 mortez bona ad
iueniūt q̄ hic pro ipsis ab alijs fiunt. **S**z dīc q̄ illi salu
briozē et tutiorem viā eligunt. q̄ bonū qd̄ p2 mortez
sperāt p̄ alios pro se agi hoc ipsi dū uiuunt p̄ se agūt
beatiū quippe est libez exire q̄ post vīcula liberta
tem q̄rere. **N**az qd̄ post mortem offert̄ quasi oblatio
mortua censet̄. quod vero a uiuēte dat̄ est quasi obla
tio uiua et multo gratioz est deo. **N**am legim2 ī vita
sancti ethmundi ep̄i q̄ corp2 cui2 dā rustici ad ecclām
deferrebāt. et ante feretū bos vnus ducebāt̄ pro aīa
defūcti offerend2. **H**oc cogito dixit sanct2 ep̄us. **S**i
iste defūct2 iugū ī quo ille bos traxit dedisset pro
pter deū dum uiueret. multo utilius anime sue fuisset
q̄ q̄ post mortem totū bouem uiuū deo offert. **M**ul
tum igitur peccant testamentarij quib2 omissa est exe
cutō testam̄torū. si differūt volūtātē ultimā testam̄to
ris exequi. qui interim semp̄ penā sustinet. nisi dilatio
ideo fieret ut vberior inde recōpensatio seq̄ speraret̄
Optimū igit̄ esset nō differre. **S**ed de mōza breui vel
longa quā aīe defūctorū cogunt̄ agere ī purgatorio
puto neminē scire posse nisi cui a deo aut ab ipsis fue
rit reuelatū. **N**ec hoc cadit sub arte humana sed solū
diuina. **N**on tamen dubitandum est q̄ de2 qui omnia
ī numero et pondere disponit et mensura regulatissi
me certum tempus cuilibz anime ostituit. **L**egim2 ī re
uelatōib2 vni defūcto et resuscitato et p2 cōfessione
rursus moriēti. xl. annos fuisse ī purgatorio ipositos

alteri vsq; ad diem iudicii. scđm maiorem seu minores
purgādi materiā. **H**oc tam de lege cōmuni. nisi ex spe-
ciali suffragio viuētū illd tēp² breuiaret. **E**x illo col-
ligit q; diuites in hoc seculo p̄rogatiuas habēt in pur-
gatorio vltra paupes. q̄a habent pluza per amicos suf-
fragia q̄ pauperes qui illis carent. **D**eus em̄ scđm in-
tentionem donantiū acceptat dona. Illicz sit credendū
q; etiā aīe pauperū aliqualit ex his cōsolent^r ex caritate
quā habent adinuicem. **S**icut si duo fratres essent in
vno carcere et vn² liberaret. alter p̄manēs vtiq; gau-
deret. et si nō de sua tam de fratris sui liberatione cui
cōgratularet. **N**eq; cū vno p̄cio possunt duo debito-
res redimi. nisi vnus non indigeret. vel ampli² iste im-
penderet q̄ ille deberet. tunc credendū est q; diuina
clementia aliorū penas relaxaret. **E**t inde or̄te sunt in-
dulgentie in thesauro ecclesie recōdite. scz ex operib²
christi maxie apostolorū et martirū superogatiuis. qui-
bus ipsis opus non erat. **Q**uem thesaurū christ² pape
cōmisit dispensandū prudenter. **I**nde dicunt non indo-
cti doctores. **I**n cimiterio vbi pauci sunt sepulti ora-
tiones ibi p̄o aīab² facte plus prosunt illis paucis q̄
si essent multe aīe. q̄a portiones distribute in paucos
maiores sunt q̄ in multos. saltē per modū satisfacti-
onis. q̄ satisfactio cōmensurat^r penarū et debitorū quāti-
tatib² scđm maius et min². **H**ic querunt doctores
quarto sentētiarū di. xlv. **A**n missa mali sacerdotis tan-
tum valeat aīab² sicut boni sacerdotis. **E**t respōdent
q; quantū ad sacrificiū oblatum scz corporis christi et
quantū ad ecclie meritū in cui² persona sacerdos cele-
brat. et quantū ad christū cuius minister est sacerdos
idem est valor. s; nō quantū ad speciales orōnes mali
sacerdotis. que sunt deo minus acceptabiles imo exe-
crabiles. **S**icut quādoq; cōtemnit^r donū propter odiū

donatis. Ideo creditur q̄ aures dei magis sunt inten-
te ad preces iustorū secundū psalmistā q̄ ad preces re-
proborū. Ex premissis sequitur q̄ suffragia nō sunt ne-
cessaria animabus que iam sunt in celo. quia non sunt
mendicantes seu indigentes quales sunt anime in pur-
gatorio. tam si fiunt ignoranter pro eis de2 conuer-
tit ea pro indigentib2 in penis. aut comportantur in
thesaurū ecclesie. Et dicit augustin2 iniuria est orare
pro martire. Nec etiā suffragia prosunt aiabus in lim-
bo puerorū. quia ille detinet solū pro peccato origina-
li non pro actuali. et pena damni puniunt̄ que est per-
petua. Nec prosunt dānatis. quia decesserūt sine gra-
tia. nec erant membra christi quantū ad fidem que p̄
dilectionē operat̄. ideo non uiuificant̄. Ex premissis
etiā sequit̄ q̄ hi qui p̄dicant populo publice in cancel-
lis q̄ in qualibet missa vna anima de purgatorio libe-
retur. et vn2 peccator ouertatur. non habent in hoc
vex fundamētū probatōis. nec hoc probare possunt
nec ab aliquo autentico doctore illud audierunt. nec
legerunt illud in scriptura probata nisi esset alicui re-
uelatū a deo. Et si sic probent reuelatōnē. et credim2
eis Illa em̄ sunt occulta dei iudicia ab oculis nostris
absconia. Et si dicerent. popul2 per hoc incitatur ad
offerendū et ad audiendū diuina et ad frequentādū
missas. Posset talib2 non incongrue responderi illud
iob. Deus mendacio nostro nō indiget ad animas sal-
uandas. ipso dicente. Predicate euāgeliū id est veri-
tatem. Sed potius corā populo sic dicendum est. Pie
credendū est q̄ multa utilitas sequit̄ ex missarū cele-
bratione tam uiuis q̄ defunctis. propter christi passio-
nem que rememorat̄ in missarū celebratōe. Potest em̄
fieri q̄ multe anime liberant̄ aliquando pauce. aliquā
nulla. Et quis potest hec diffinire. Ideo de relaxatōe

penarū dicit henricus de gandauo q̄ tales pene tripli-
citer relaxant̄. **P**rimo per contritiōē in cōfessione vi-
gore clauū operantiū virtute passiōis christi. et hoc
appellat̄ forū christi. **S**cdo relaxant̄ ex penitētia in-
iuncta a sacerdote. et hoc appellat̄ forū hominis. **T**er-
tio per penam in purgatorio. et hoc appellat̄ forum
dei. **I**n primo foro multū dimittit̄ per paruam penā
In scdo minus dimittit̄ per maiorem penā. **I**n tertio
foro minimū dimittit̄ per maximā penā. **E**t pro istius
pene relaxatiōe subuenit̄ per suffragia uiuentiū ipsis
defunctis. **S**ed ex quo efficacia sacramenti est infinita
quare tunc non omnes anime per vnā missam pro de-
functis de purgatorio liberant̄. **N**ō hoc doctores su-
per quarto sentētiarū respondent. quia hoc sacramen-
tum non semper agit scdm totā potentiā suā. sed se-
cundū ordinem sapientie et iusticie quantū ad capaci-
tatem suscipientiū. quia agens est voluntariū non na-
turale. sicut in ceteris agentibz voluntariis scdm mā-
gis et minz. **E**x premissis etiā patet q̄ in ecclesia mili-
tante vnus pro alio potest satisfacere pro peccato in
quācum satisfactio est solutio precii pro reatu peccati
debiti. **Q**uia hoc etiā in rebz humanis locū habet vt
alter pro altero soluat. et debitor liberat̄. **S**z requi-
runtur aliqua ad hoc. **P**rimo vt alter sit impotēs ad
soluendū. vel q̄ nō cōmode potest satisfacere peniten-
tiam iniunctā p̄soluendo. **S**cdo requirit̄ q̄ ille in se re-
cipiens penitentiam potens sit eam explere. **T**ertio vt
vterqz istorū sit in caritate. **Q**uarto q̄ hoc fiat auctori-
tate sacerdotis qui cōscientiā vtriqz nō ignorat. **H**ec
thomas de argentina in scripto quarti di. xx. **I**do cau-
tissime agerent homines q̄ in infirmitatibz suis alios
peterent vt penitentia pro ipsis assumerēt aut iniunctā
aut non iniunctā. **S**ed non est simile de contritiōe et

confessione sicut de satisfactōe. licet iste tres sint par-
tes penitentie. quia nullus potest pro alio conteri aut
confiteri. cuius ratio est. quia in contritōe iustificat
impius. Et augustinus dicit. Qui creauit te sine te non vult
te iustificare sine te. Et contritio et confessio ordinantur
ad interiorē anime emendationem. et respiciunt propriā
personam et gratie infusionem. quā nullus potest alteri
mereat. licet impetrari ab aliquo a deo potest. Item
quia opus penitentie per alium factum pro alio pre-
quirat et presupponit aliū esse iam in caritate et gratia
imo quod ambo sint in gratia et caritate. Ergo non est
simile. Etiam si non esset confessus tunc nesciret quan-
titas satisfactōis et per consequens nullus posset pro eo
satisfacere. Sed utrum anime in purgatorio cognoscant
suffragia pro eis facta. Ad hoc respondendum est quod licet
anime in celo cognoscant preces uiuentium ad honorem ipsarum
factas ex speculo fraternitatis cognitione diuina. non tamē
est credendum quod simili modo anime in purgatorio. quia nondum
sunt beate. et adhuc sunt aliene ab illa cognitione saltē
intuitiua. Illic forte cognoscere possunt diminutionē pe-
narum eis factā. et ex illa eliciunt suffragia pro eis facta
Hoc dico ex omni lege. Secus autem per reuelationē an-
gelorum eas consolantur ut pie creditur. quia sunt eorum con-
cuiues proprie futuri. Sed an pena earum diminuitur quantum ad
intensionē ut semper remissius puniantur quāto diutius fue-
rint in penis. an semper sit equaliter intensa pena licet tempus
abbrevietur non audeo diffinire. Illic propter acerbitatē
penarum a quibus absorbentur hoc non valeant considerare. Sed an
indulgentie date possint prodesse animabus in purgatorio
Ad hoc videtur respondendum. Ex quo indulgentie sunt sti-
pendia militantis ecclesie. et ad earum participationem requiritur
iurisdictio. et foris ecclesiasticum. ac opus pro quo datur. et so-
lis vere penitentibus contritis et confessis dantur. ut patet

in forma indulgentiarum communiter consueta. que omnia non habent locum de animabus in purgatorio existentibus. **V**idetur igitur quod nec indulgentie saltem directe et immediate valent eis. licet opus illud propter quod datur indulgentia per modum suffragii ab eo qui hoc facit possit transferri per intentionem facientis in satisfactionem anime in purgatorio. **Q**uod opus etiam sine indulgentia potest esse satisfactorium pro aliqua anima in purgatorio. sicut ieiunium elemosina peregrinatio etc. **E**t tunc non videtur prodesse ipsi facienti pro penitentia sua. ex quo cum uno opere per modum precii taxati non potest redimere duos debitores. ut dictum est. **I**gitur talis explens hoc opus pro alio. iam non meretur istas indulgentias que sunt relaxationes penitentiarum iniunctarum. licet non diffidendum est quod explenti opus multum valet ex virtute caritatis quantum ad premium essentiale. quod in infinitum excedit premium accidentale quale est relaxatio penarum in purgatorio. **I**deo ille ex caritate implens opus pro alio semper plus meretur sibi ipsi quam alteri pro quo facit. sed in alio genere merendi. ut dictum est. **P**otest tamen indulgentia concessa prodesse alicui viventi ne intret penas purgatorii quas passurus esset si sine indulgentia moreretur. **E**t per accidens valent indulgentie contra penas purgatorii non quas habet sed quas habiturus esset. ut si quis in anno iubilaei visitaret romam aut crucem assumeret ubi esset plenaria remissio omnium peccatorum. ille expleto opere ceteris paribus consequetur relaxationem omnium penarum etiam in purgatorio ut credimus. ex quo nihil defert secum dignum penis purgatorii. et iste vivens fuit tunc de foro ecclesie militans quales non sunt mortui. **I**deo dixit christus apostolis mathei. xviii. **Q**uecumque ligaveritis super terram ligata erunt et in celo. scilicet vos ligatis super terram ubi terminatur

vestra iurisdicio quā ego sic approbo vt p me ligata
sunt et in celo. Et sic similiter de solutione. licet aliud
sit forz ibi et hic. ideo etiā pene variant scdm mutati-
onem forz. // Premissa locū habent et pro maxima sui
parte respiciunt aīas separatas a corporibz. Nūc etiā
reuertat stilz ad aīas adhuc vntas corporibz. Quo
modo igitur nobis viuīs ambulandū sit ne illas acer-
bissimas tam infirmū q̄ purgatoriū icidamz penas eno-
dare restat. Felix enim quem faciunt aliena pericula
cautū. Sequitur ergo modus quomō viuentes pos-

Cimz ex philoso sunt euadere penas futuras
phia morali omne sensitivū tristitia fugere natu-
raliter et delectabilia prosequi velle. ita vt ait augu2 li-
bro. lxxiii. questionū. nemo est qui non magis dolore
timeat q̄ appetat voluptatem. quandoquidē videmz
immanissimas et inhumanissimas bestias a maximis vo-
luptatibz arceri dolorū metu. Et quia vt prius habi-
tum est pene huius temporis quantūcūqz acerbe esti-
mantur. tamen pene nulle dicende sunt i comparatio-
ne futurarum. Qui ergo futuras acerbissimas fugere
appetit. p̄sentes minimas nō refugiat. quia dicit scri-
ptura. Qui timet prīmā cadet super eum m̄x. id est q̄
paruā huius vite penitentiā aspernat̄ veniet super eū
maior in futuro. Testis est ille diues qui bisso et pur-
pura induebatur. et epulabatur quotidie splendide-
luc. xvi. Non utiqz fulciebatur vita penitentiali sed vo-
luptuosa. et astat quid eū sequebat̄ scz mendicitas aq̄
que tam sibi nō fuit ocella. Ideo ibi in flama ppetua
cogit̄ agere infructuosam penitentiā. qui hic paruam
et breuem agere recusabat fructuosam. Pons ergo et
tabula penarū futurarū sunt pene p̄sentes. dicēte chri-
sto et iohanne baptista. Penitentiam agite. appropin-
quabit em̄ regnū celoz. mathei. iiii. Et alias christus